

Prof. dr. Harrie Aardema en dr. Carien Verhoeff zijn beide senior adviseur. Harrie is tevens bijzonder hoogleraar Publiek Management aan de Open Universiteit Nederland. Zij schreven dit artikel op persoonlijke titel.

Juist het verschil creëert de kwaliteit

De overheid gaat voor kwaliteit en zet daartoe vele instrumenten in: INK, ISO, MD, ICT, prestatiesturing, coaching. Hoe goed bedoeld ook, het blijkt dat langs deze weg vaak niet betere prestaties worden bereikt. De professionals die die prestaties namelijk moeten leveren, zijn als het even kan met andere dingen bezig. Hun eigen werk namelijk. En dat doen ze meestal best goed. Politieke besluitvorming over kwaliteitsverbetering is abstract en het resultaat van compromissen. De discussies hierover staan mijlener af van de werkvloer. Het resultaat van de besluitvorming is daardoor eerder kwaliteitsbedreigend dan kwaliteitsverbeterend.

Commissie Dijsselbloem

Dit voorjaar kwam het rapport uit van de parlementaire onderzoekscommissie onderwijsvernieuwingen - kortweg genoemd naar haar voorzitter - de commissie Dijsselbloem. De commissie concludeerde: 'De overheid heeft haar taak om zorg te dragen voor deugdelijk onderwijs ernstig verwaarloosd'. De commissie geeft in haar analyse aan dat te veel besluiten zijn genomen via politieke compromissen die al polderend met het georganiseerde veld tot stand zijn gekomen. De resultaten daarvan zijn onuitvoerbaar voor scholen. Daarom moet de overheid zich voortaan richten op 'het wat'. De werkvloer moet zich vooral richten op 'het hoe'. Aldus de commissie.

Politici en onderwijsvertegenwoordigers spraken naar aanleiding van het rapport over 'het Dijsselbloemeffect', hetgeen zo iets betekent als 'eindelijk afrekenen met de verantwoordelijke bewindslieden'. De Kamer beloofde om er voortaan op toe te zien dat wetsvoorstellen 'Dijsselbloemproof' zijn. Een wetsvoorstel dat niet aan deze eisen voldoet zal keihard een 'Dijsselbloempje' worden genoemd. Men was kamerbreed in zijn nopjes met deze aanpak.

Kern van de zaak

Het debat over het 'wat' hebben we tot nu toe echter node gemist. Behalve dan een klein debatje over de urennorm en de kwaliteit van leraren en de gratis schoolboeken. Hoewel, zijn dat geen 'hoe-zaken'? Waar zijn de politieke verschillen? Wat willen we nu eigenlijk met het onderwijs en ten koste van wat dit mag gaan. Dan weet het veld ook beter waar het aan toe is. De politiek kan kennelijk pas compromissen sluiten als het nergens meer over gaat. Men mijdt het politieke debat. Ook na de commissie Dijsselbloem heeft men het niet aangedurfd om de inhoudelijke discussie over 'het wat' te starten. Want dán worden de verschillen zichtbaar! Pas door redeneringen scherp tegen het licht te houden en argumentaties en analyses op deugdelijkheid te toetsen kun je komen tot gefundeerde keuzes en zonodig snoeiharde oplossingen. Het zal de conclusies van de commissie

aan kracht doen winnen als politici dit debat over 'het wat' wel aangaan. Dan maar iets minder euforie over de aanpak, maar wel veel meer kwaliteit.

Waar kunnen we dan aan denken als het gaat om het 'wat'? Thema's als de exponentieel stijgende bevolkingsgroei in landen als China en India en de schaarste aan middelen die dit met zich meeneemt, de niet te stuiten technologische ontwikkeling die in duizelingwekkende vaart onze samenleving binnendringt, het wegtrekken van toptalent. Wat zijn de consequenties hiervan voor de inrichting van ons onderwijs en de eisen die je stelt aan de nieuwe generatie? Dit zijn thema's die steeds meer betekenis krijgen, en niet alleen voor het onderwijsbeleid. Wat is het politieke antwoord op deze ontwikkelingen? Welke keuzes gaan we maken en hoeveel zijn die ons waard?

De politiek houdt zich graag bezig met perifere onderwerpen waarmee op een storende wijze het domein van de professional wordt betreden. Ze mijdt stelselmatig de kern van de zaak. Mogelijk doet ze dat om de spanning in het parlement niet te voelbaar te laten worden. Een politiek correct grapje over een collega-kamerlid, dat lukt nog wel. Maar alsjeblijft geen fundamentele verschillen. Nee, liever presenteren we een voorstelletje waarover we het snel eens worden. 'Dijsselbloemproof', dat dan weer wel...